kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

LAUSUNTO

3.10.2017 Dnro 485/2017

HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

VALTION TALOUSARVIO 2018

Pääluokka 30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

30.10.51. Porotalouden edistäminen 1 843 000 €

Porotalouden edistämisen, eli Paliskuntain yhdistyksen, määräraha jaetaan kolmeen osa-alueeseen, joille valtion vuoden 2018 talousarvioesityksessä esitetään rahoitusta yhteensä 1 843 000 €. Summa on sama kuin edellisvuonna. Maa- ja metsätalousministeriön esityksen mukaan määräraha jaetaan seuraavasti: porotalouden koetoiminta (53 000 euroa), porotalouden neuvonta- ja kehittämistyö (803 000 euroa) sekä valtiosopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito (987 000 euroa). Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Yhdistyksen toimintakyky ja kyky vastata sille asetettuihin tavoitteisiin on kärsinyt pitkään resurssivajeesta. Tehokas ja viiveetön vastaaminen poroelinkeinon sekä sen kaikkien sidosryhmien ja kansalaisten tarpeisiin ei ole näillä resursseilla mahdollista.

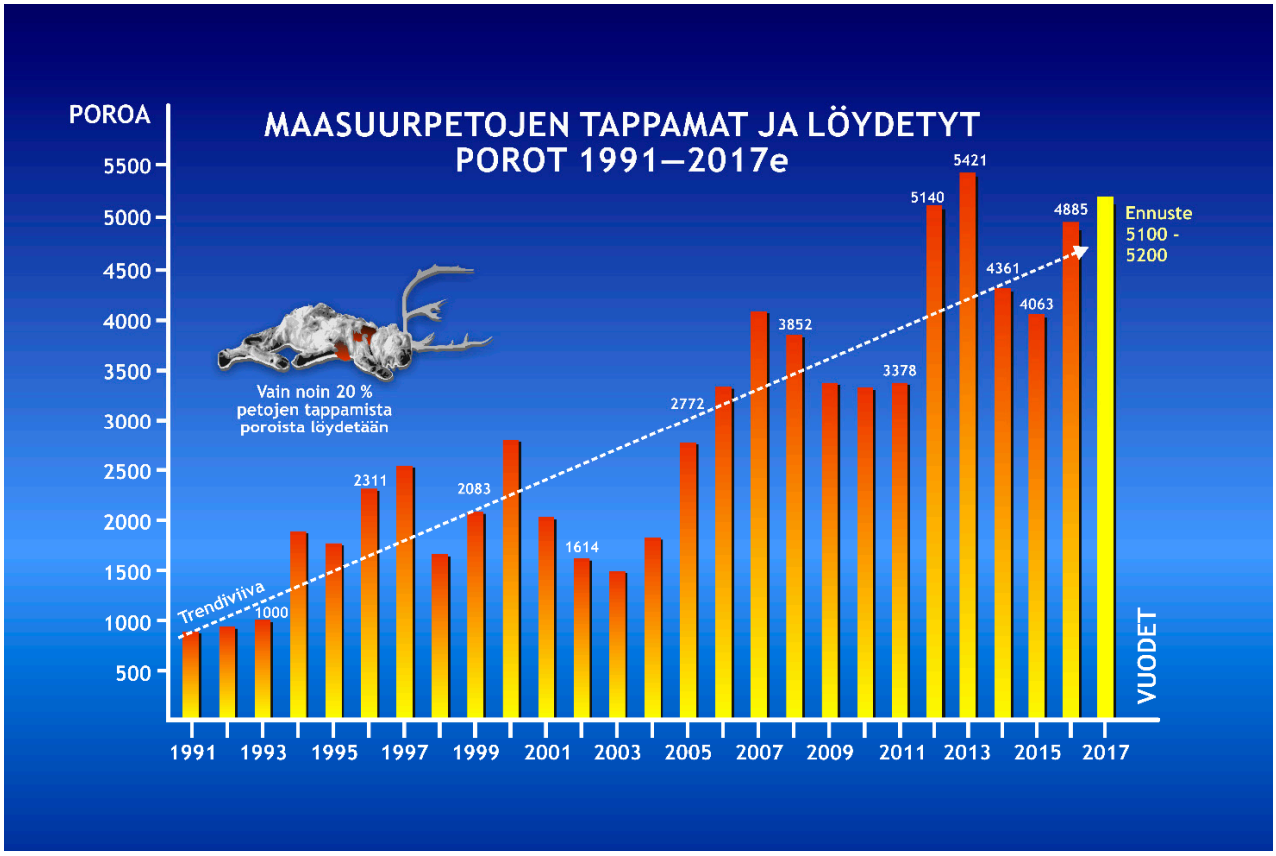
30.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Paliskuntain yhdistys pyytää valiokuntaa kiinnittämään erityistä huomiota maasuurpetojen aiheuttamien tuhojen korvaamiseen vahingonkärsijöille.

Petovahinkomomentille esitetään myönnettäväksi 8 450 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää: 1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosan mukaan *”määräraha käytetään vuonna 2017 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Korvattavien vahinkojen arvioidaan säilyvän vuoden 2016 tasolla. Vuonna 2016 vahinkojen määrä oli 10,9 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 10,4 milj. euroa ja kotieläinvahinkojen osuus 0,5 milj. euroa. Komission porovahinkojen korvausjärjestelmän notifioinnissa Suomelle myöntämä maksuvaltuus on enintään 10 milj. euroa, joten porovahinkoja ei korvata maksuvaltuutta enempää. Kun käytettävissä on lisäksi vajaa 1 miljoonaa euroa edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa, joudutaan maksettavia vahinkojen korvauksia leikkaamaan noin 2 miljoonalla eurolla.”*

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaamiseen on esitetty 7,45 miljoonaa euroa. Vuoden 2017 petojen tappamana löydettyjen porojen määrä nousee Paliskuntain yhdistyksen laatiman ennustearvion mukaan noin 5100 poroon ja korvauksina vahingot tulevat nousemaan noin 11 miljoonaan euroon. Koska vahingoista löytyy maastosta vain noin viidesosa, lasketaan poronomistajien kärsimät kokonaistappiot – jalostus-, matkailu- ja muu liiketoiminta mukaan lukien – kymmenissä miljoonissa euroissa. Valtion talousarvioesityksen mukaan korvauksia leikataan tästä huolimatta entisestään. Näillä lukemilla leikkaus tulee olemaan porovahinkojen osalta yli 3,5 miljoonaa euroa.

Kuva 1: Petojen tappamana maastosta löydetyt porot (noin 1/5 kokonaisvahingoista).

Petovahinkojen vähentämiseen tähtäävät toimet ovat edelleen auttamatta riittämättömiä.
Tilanteessa jossa hallitus päättää jättää petovahingoista entistäkin suuremman osan vahingonkärsijöiden maksettavaksi, on nähtävä myös todellisia toimia vahinkojen estämisen mahdollistamiseksi.
Suurin vahingontekijä on ahma, jolle ei toistuvasti kesken loppuvista korvausmäärärahoista huolimatta ole saatu riittävästi poistolupia. Karhun ja ilveksen osalta Riistakeskus on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vahingonkärsijän on odotettava vähintään kolmen poronraadon löytymistä kunkin petoyksilön jäljiltä saadakseen kyseiselle yksilölle poistoluvan. Menettely ei voi olla perusteltu tilanteessa, jossa odottelusta entistäkin huomattavamman osan kustantaa vahingonkärsijä itse. Näillä menettelyillä vahinkokertymiä on mahdotonta kontrolloida riittävän nopeasti. Petopolitiikkaa on välttämätöntä uudistaa ja joustavoittaa vahinkokertymien jatkuvan kasvun katkaisemiseksi. Ahma on saatava tehokkaan poistolupakäytännön piiriin. Tavoitteena tulee olla petojen aiheuttamien vahinkojen ja tämän myötä myös korvaussummien selkeä lasku. Tämä tarkoittaa petokantojen joustavampaa kontrollointia poronhoitoalueella.
Ylivoimaisen valtaosan kaikista koko Suomessa korvattavista petovahingoista aiheuttavat ahmat. Varsinaisia vahinkoja aiheuttavat määrällisesti eniten karhut, mutta tältä osin vahingot menevät hävikin piikkiin. Karhun tekemiä raatoja löytyy luonnosta harvoin, sillä karhu syö saaliinsa usein melko tarkkaan ja kesämaan aikaan jäljet katoavat maastosta nopeasti. Sekä ahman että karhun osalta vahinkoperusteisia poikkeuslupia tulee olla saatavilla, jotta ongelmatilanteisiin voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti.

Paliskuntain yhdistys esittää, että eduskunta lisää petovahinkoihin osoitettua määrärahaa ja maksaa petojen tekemät vahingot vahingonkärsijöille täysimääräisinä.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Kuva 2: Poroille aiheutuneiden petovahinkojen korvaukset

Pääluokka 33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA
33.80.42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin 250 000 €.
Momentin 80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta, on kokonaisuudessaan 162 974 000 €. Poronhoitajien sijaisavun osuus on 0.15 % kokonaispotista. Toisin kuin muilla momentin alla rahoitetuilla toimijoilla, poronhoitajilla ei ole lainkaan oikeutta esimerkiksi lomitukseen tai vanhempainvapaisiin. Poronhoitajille järjestetään maksullista sijaisapua työkyvyttömyyden aikana enintään 170 tuntia ja 90 päivää kalenterivuoden aikana.
Poronhoitajien sijaisapu koskee ainoastaan akuutteja sairastapauksia ja niissä tarvittavan sijaisen palkkaamista. Poronhoito on tänä päivänä ympärivuotisesti ja kokopäiväisesti työllistävää elinkeinotoimintaa, siinä missä muutkin maaseutuelinkeinot. Suhteutettuna kyseisen momentin alle lukeutuvien elinkeinonharjoittajien määrään tuotantoaloittain, epäsuhta sijaisavun määrässä ja saatavuudessa on vieläkin räikeämpi.
Poronomistajia on Suomessa 4500, mikä on huomattava määrä vertailtaessa mihin tahansa maataloussektorin tuotantosuuntaan. On kohtuutonta, että poronhoitajien minimaalisesta sijaisapumäärärahasta leikataan prosentuaalisesti kaksinkertainen määrä verrattuna maatalouden puolelle tehtäviin leikkauksiin. Erityisen kohtuutonta se on nimenomaisesti siksi, että poronhoitajien asema on jo ennestään huomattavasti heikompi kuin lomituspalveluja ja vapaita saavien alojen toimijoilla.
Sijaisavun vähennystä perustellaan tarpeen vähenemisellä. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä poronomistajien määrä on nousussa ja elinkeinonharjoittajien ikärakenne on huomattavan terve.

Paliskuntain yhdistys esittää, että poronhoitajien sijaisapuun varataan myös tulevalle vuodelle 300 000 € määräraha.